

Evaluatie Pilot Start Schuldvrij 2023-2025

Continueer de aanpak Start Schuldvrij
In een aangepaste vorm

Maart 2026

Inhoud

1 Inleiding	3
2 Wat is de pilot Start Schuldvrij?	4
Doel.....	4
Doelgroep.....	4
Betrokken partijen	4
Werkwijze.....	4
Onderdeel 1 Intensieve coaching en begeleiding.....	4
Onderdeel 2 Schuldregeling	5
3 Wie zijn de Start Schuldvrij-jongeren?	6
Kenmerken.....	6
4 Oorzaken van schulden bij jongeren	7
Jongeren zijn financieel kwetsbaar	7
Gebrek aan stabiele thuissituatie	7
Het inkomen van jongeren is onzeker.....	7
De kosten van levensonderhoud zijn hoog	7
De hersenen van jongeren zijn nog in ontwikkeling	8
Impulsief koopgedrag en sociale druk.....	8
Leenstelsel	8
5 Gevolgen van schulden bij jongeren	9
Stress	9
Schaamte	9
Bedreiging van toekomstkansen	9
Met geleend geld worden schulden afbetaald	9
6 Wat hebben we gedaan?.....	10
A Wervingsfase	10
Ontwikkelen materialen	10
Werven van deelnemers.....	10
B Intake- en opstartfase	10
C Begeleidingsfase.....	11
7 Resultaten en ervaringen.....	12
Algemeen overzicht.....	12

Neveneffecten	14
Hoe ervaren jongeren de aanpak?	15
Hoe ervaren professionals de pilot?.....	18
Aandachts- en knelpunten	18
8 Financiële verantwoording.....	21
9 Conclusie en aanbevelingen.....	23
Conclusie	23
Aanbevelingen	24
10 Hoe nu verder?	25
Financiële uitwerking (structureel)	26
Bijlage	28
Ondernomen wervingsacties.....	28

1 Inleiding

Schulden veroorzaken veel stress bij jongeren. Alles in hun dagelijks leven komt in het teken te staan van het terugbetalen van hun schulden. Daardoor kunnen ze zich bijvoorbeeld minder goed concentreren op hun opleiding en stoppen ze daar soms mee. Ook hun werk, sociale contacten en gezondheid kunnen lijden onder die stress. Dat vergroot de kans dat ze ook op de lange termijn problemen krijgen, zoals het vinden van een huis, psychische problemen of het verliezen van een baan.

Het is belangrijk dat schulden het leven van jongeren niet gaan beheersen. Ze moeten zich juist kunnen blijven richten op hun ontwikkeling en toekomst. Hiervoor hebben jongeren het vooruitzicht nodig dat ze van hun schulden af kunnen komen.

Het bieden van perspectief op een betere toekomst aan inwoners met schulden is één van de doelen in het Beleidsplan Armoede en Schulden 2022-2026 gemeente Sittard-Geleen. Het ontwikkelen van een pilot die zich specifiek richt op een schuldenaanpak voor jongeren is daarin opgenomen.

In dit document staan de evaluatie van de pilot Start Schuldvrij en aanbevelingen voor de toekomst.

2 Wat is de pilot Start Schuldvrij?

Doel

Het doel van de pilot Start Schuldvrij is om jongeren met schulden perspectief te bieden op een betere toekomst. Door inzet van maatwerkoplossingen, waarbij schulden worden gesaneerd en de jongere tegelijkertijd in staat wordt gesteld om aan zijn/haar toekomst te bouwen. De jongere krijgt de kans om meerdere leefgebieden duurzaam op orde te krijgen door aan de slag te gaan met het zetten van “perspectiefstappen”. Daarnaast wordt voorkomen dat jongeren door geldproblemen stoppen met of uitvallen bij een opleiding. Ook het vergroten van de (financiële) redzaamheid en zelfstandigheid wordt beoogd met de inzet van Start Schuldvrij.

Doelgroep

- Jongeren in de leeftijd van 18 tot 27 jaar woonachtig in de gemeente Sittard-Geleen;
- Met een lage en/of instabiele afloscapaciteit;
- Die gemotiveerd zijn om te werken aan een nieuwe toekomst en een schuldenvrij bestaan.

Betrokken partijen

Om uitvoering te geven aan Start Schuldvrij zijn de volgende partijen betrokken:

- Jongerenpunt gemeente Sittard-Geleen
- Kredietbank Limburg

Waar nodig werden ook andere partners (intern/extern) betrokken.

Werkwijze

Een traject Start Schuldvrij bestaat uit 2 delen die met elkaar verbonden zijn:

Onderdeel 1 Intensieve coaching en begeleiding

Begeleiding van de jongere door de Schuldencoach van het Jongerenpunt gedurende ten minste 18 maanden met daarbinnen meerdere mijlpaalmomenten. De acties/mijlpalen hebben betrekking op opleiding, werk, hulpverlening of verbeteringen van de situatie op verschillende leefgebieden, zoals: omgaan met financiën, het vinden van een geschikte woonruimte, het opstarten van zorg of therapie, het starten met een opleiding, vinden van een baan, zelfstandig in staat zijn een budget te beheren. De schuldencoach maakt hiertoe samen met de jongere een maatwerkplan, waarbij een vijftal persoonlijke doelen worden opgesteld waar de jongere tijdens het traject aan werkt.

Onderdeel 2 Schuldregeling

Er wordt door Kredietbank Limburg een schuldregeling getroffen met de schuldeisers. Om de schuldeisers te bewegen om mee te werken aan een schuldregeling, biedt de gemeente daar waar nodig om een doorbraak te forceren € 750 per traject aan. Boven op de afloscapaciteit van de jongere. Wanneer de jongere geen enkele afloscapaciteit heeft neemt de gemeente Sittard-Geleen de afbetaling van de schuldregeling over, zodat er toch een schuldenvrije start kan worden geboden.

Het mes snijdt dus aan twee kanten: we helpen jongeren van hun schulden af én werken tegelijkertijd aan perspectief op een betere, schuldvrije toekomst.

3 Wie zijn de Start Schuldvrij-jongeren?

Kenmerken

- Leeftijd: 18-27 jaar;
- Hoogte schuld (gemiddeld): €8.000;
- Aard schulden:
 - vaste lasten, met name huur en zorgverzekering;
 - roodstanden banken;
 - (verkeers)boetes;
 - te veel ontvangen toeslagen;
 - bestellingen op basis van buy now, pay later;
 - DUO.
- Gerelateerde problematiek:
 - ontbreken van een goed sociaal netwerk/voorbeeld van ouders;
 - psychische/psychiatrische diagnose (bv. autisme, ADHD);
 - stressproblematiek die ontstaat door schulden;
 - werk- en/of schoolproblemen;
 - verslaving;
 - justitiële problemen;
 - jong ouderschap.
- Woonsituatie: zowel uitwonend als thuiswonend.
- Opleidingsniveau: alle deelnemers waren in het bezit van een startkwalificatie.

4 Oorzaken van schulden bij jongeren

Er zijn meerdere oorzaken waardoor jongeren in de schulden komen:

Jongeren zijn financieel kwetsbaar

Dat jongeren boven de 18 jaar vaak financiële problemen hebben, hangt samen met alle veranderingen in deze fase van hun leven. Jongeren hebben meestal nog weinig eigen vermogen, maar dragen vanaf hun achttiende jaar wel veel financiële verantwoordelijkheid. Bijvoorbeeld voor het betalen van hun zorgverzekering. Daarnaast kunnen ze ook verplichtingen aangaan in de vorm van abonnementen, contracten en leningen. Uit onderzoek blijkt dat jongeren zich vaak onvoldoende voorbereid voelen op deze financiële verantwoordelijkheid en daardoor de financiële risico's en gevolgen niet zien.

Gebrek aan stabiele thuissituatie

Sommige jongeren groeien op in een huishouden met schulden of armoede (generatiearmoede). Hierdoor ontbreekt vaak een goed voorbeeld en hulp/begeleiding van ouders en/of verzorgers. Ook wordt de jongere weinig/niet aangemoedigd om door te zetten en hulp aan te nemen. Soms is de jongere vanwege een ongezonde thuissituatie eerder uit huis gegaan dan dat de jongere zou willen.

Het inkomen van jongeren is onzeker

Dat komt door:

- flexibele arbeidscontracten, laag uurloon en het combineren van parttime werk en studie;
- het wisselen van opleiding of tussentijds stoppen met de opleiding zorgt voor het verlies van studiefinanciering;
- het systeem van toeslagen en belastingen is voor veel jongeren niet te begrijpen, waardoor ze niet altijd weten waar ze recht op hebben;
- allerlei keuzes in deze levensfase die voor financiële problemen kunnen zorgen, bijvoorbeeld opleidingskosten of een studieschuld, zelfstandig gaan wonen of het krijgen van een kind.

De kosten van levensonderhoud zijn hoog

Door de hoge kosten van energie, wonen, zorg en boodschappen is de financiële druk op jongvolwassenen de laatste tijd verder toegenomen. Uit berekeningen van het Nibud blijkt dat jongeren van 18 jaar die op zichzelf wonen, nauwelijks rond kunnen komen. Ook laten recente onderzoeken zien dat de betalingsproblemen onder jongeren van 18 tot 24 jaar en onder studenten toenemen.

De hersenen van jongeren zijn nog in ontwikkeling

Hoe jongeren met geld omgaan, wordt beïnvloed door de ontwikkeling van hun hersenen die doorloopt tot ongeveer 25 jaar. Daardoor is het voor jongeren vaak moeilijker om rekening te houden met de gevolgen van hun gedrag op lange termijn. Ze nemen grotere risico's, leven meer met de dag en handelen impulsiever dan oudere mensen.

Impulsief koopgedrag en sociale druk

Jongeren worden in hun uitgaven sterk beïnvloed door leeftijdsgenoten. Erbij willen horen leidt soms tot aankopen waar ze later spijt van hebben. Denk aan kleding, gadgets en uitgaan. Online mogelijkheden tot achteraf betalen, zonder door te hebben wat de financiële gevolgen hiervan kunnen zijn.

Leenstelsel

Studenten kunnen makkelijk en goedkoop lenen bij DUO. Leningen kunnen gebruikt worden voor allerlei uitgaven, ook het wegpoetsen van achterstanden of het doen van impulsaankopen. Jongeren hebben vaak weinig besef van de lange termijn impact van lenen. De gevolgen van het lenen zijn op de korte termijn niet voelbaar maar leidt op lange termijn wel tot hoge studieschulden.

5 Gevolgen van schulden bij jongeren

Geldzorgen en schulden beperken jongeren op verschillende manieren in hun ontwikkeling:

Stress

Stress van geldzorgen en schulden werkt in hun hele dagelijks leven door. Daardoor kunnen ze zich minder goed concentreren, minder goed plannen en vooruitkijken en zijn ze moe. Dat beïnvloedt hun opleiding of werk, sociale leven, gezondheid en woonsituatie. We hebben in onze begeleiding gemerkt dat wanneer er schulden spelen, jongeren op andere leefgebieden ook (vaak) geen stappen kunnen zetten. Dat onderstreept de essentie van deze pilot.

Schaamte

Vaak schamen jongeren zich voor hun geldproblemen. Ze delen hun zorgen niet met hun omgeving, voelen zich daardoor vaak eenzaam en krijgen ook geen hulp.

Bedreiging van toekomstkansen

Schulden belemmeren jongeren in het bouwen aan hun toekomst. Ze moeten met hun inkomsten hun schulden aflossen. Daardoor is het ook moeilijker om geschikte woonruimte te vinden. Uit onderzoek blijkt dat studenten met schulden vaker afwezig zijn, weinig aandacht aan school besteden. Daarom stoppen ze soms met school of werk.

Met geleend geld worden schulden afbetaald

Jongeren hebben onvoldoende zicht op het langetermijneffect van maximaal lenen bij DUO. Hiermee betalen ze met geleend geld schulden af. Echter aan het einde van de studie is de schuld dusdanig hoog dat hen dit beperkt in toekomstige levenskeuzes.

6 Wat hebben we gedaan?

A Wervingsfase

In de wervingsfase zijn de volgende activiteiten verricht:

Ontwikkelen materialen

Omdat Start Schuldvrij een nieuwe pilot betrof, was er nog geen materiaal beschikbaar bij de start. Daarom is er wervings- en trainingsmateriaal ontwikkeld zoals flyers, presentaties, contracten, werkmap en trainingsmateriaal.

Werven van deelnemers

Vervolgens zijn de wervingskanalen en vindplaatsen van potentiële deelnemers in kaart gebracht. Zo is er gebruik gemaakt van flyereren, gericht lijstwerk vanuit de vroegsignalering en het CAK, presentaties op plekken waar jongeren zijn (bv. scholen). Benadering heeft plaats gevonden via huisbezoeken, voorlichting intern en extern aan stakeholders, presentaties aan de doelgroep, bulkmailing (9.500 jongeren), social media en nieuwsbrieven.

Aan de hand van lijstwerk van het CAK (langdurige achterstanden zorgpremie) en huurachterstanden zijn 135 huisbezoeken afgelegd. Een uitgebreid overzicht van de verrichte inspanningen staat in de bijlage. Tevens is een lijst met crisisjongeren (jongeren onder de 21 jaar met een hogere uitkering) besproken met hun casemanagers van de gemeente om te bekijken of hier potentiële deelnemers tussen zaten.

B Intake- en opstartfase

De instroomperiode voor de deelnemers aan de pilot is opgerekt naar 15 maanden vanaf de start van de pilot. De reacties van jongeren op de wervingsactiviteiten kwamen namelijk vaak pas maanden later op gang.

De intakegesprekken werden gevoerd door een interview-tweetal (medewerker KBL en schuldencoach Jongerenpunt). Tijdens dit gesprek werd de jongere geïnformeerd over wat hij/zij kon verwachten van het traject en daarnaast werd de brede hulpvraag in beeld gebracht. Daar waar nodig werd ook met andere partners geschakeld.

Samen met de schuldencoach stippelde de jongere een pad uit om tot een beter perspectief te komen op de verschillende leefgebieden. In deze fase van het traject was het contact intensief. In enkele gevallen bleek het moeilijk om de jongere aangesloten te houden. Dan werden er soms huisbezoeken gedaan om de jongere aan te sporen en te motiveren om door te gaan. Jongeren geven zelf aan dat hun afhaakgedrag vaak voortkomt uit schaamte of ze denken het probleem zelf op te kunnen lossen. Laagdrempeligheid en oordeelvrije benadering zijn daarbij belangrijke principes. Een enkeling reageerde op geen enkele poging om in contact te komen.

C Begeleidingsfase

Na de intake ging de KBL aan de slag met het opstarten van ondersteuning die nodig was om de financiële hulpvraag te beantwoorden. Voor enkele deelnemers ging het om een concrete schuldregeling, anderen waren vooral geholpen bij het stabiliseren van de situatie en het inzetten van inkomensbeheer. Om schuldeisers over de streep te kunnen trekken voor een snelle schuldregeling was er per aanbod 750 euro extra beschikbaar. Dit is echter niet nodig gebleken.

Wanneer de jongere geen enkele afloscapaciteit had, werd er toch een schuldregeling getroffen, de aflossing werd in dat geval overgenomen door de gemeente. Voor 90% van de schuldregelingen is gebruik gemaakt van deze werkwijze. Met de reguliere schuldhulpverlening zouden deze jongeren niet schuldvrij zijn geworden.

Overigens is gedurende de looptijd van de pilot het zogenaamde 0-aanbod (juli 2024) mogelijk geworden. Dus ook wanneer de jongere geen afloscapaciteit heeft dan kan er toch een schuldregeling worden getroffen. In de praktijk zien we echter dat schuldeisers niet altijd akkoord gaan met het 0-aanbod.

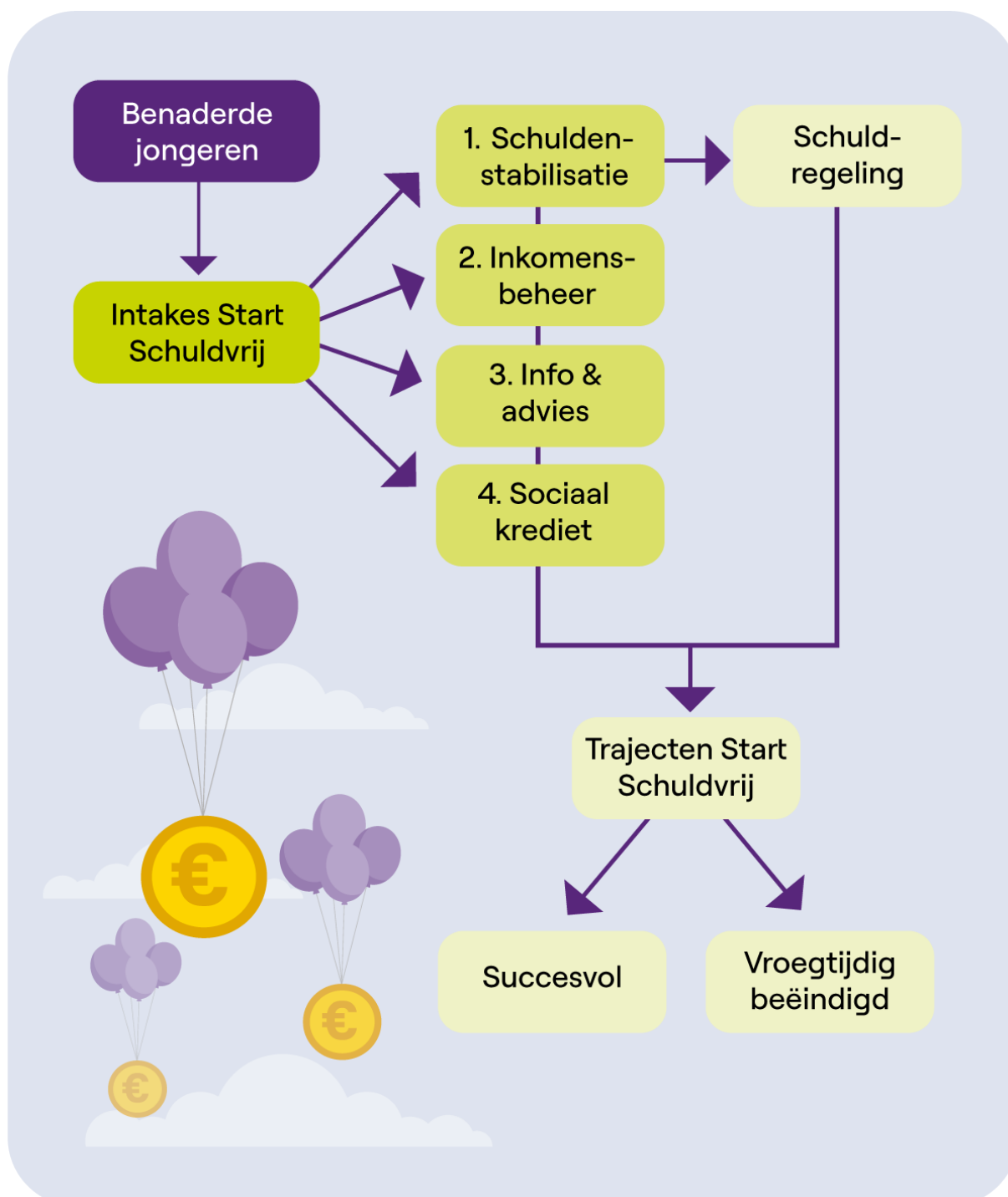
Naast de dienstverlening door KBL werd de begeleiding door de schuldencoach van het Jongerenpunt opgestart. Samen met de jongere werd gekeken naar de voortgang van het plan en de gemaakte afspraken, werden de jongeren gemotiveerd om door te zetten en werden zij ondersteund bij het maken van stappen naar een goede toekomst.

Daarnaast hebben de deelnemers een training financiële redzaamheid gevolgd om ervoor te zorgen dat zij ook na het traject in staat zijn om hun financiën zelf te regelen. Verder was er tijdens deze trainingen ook aandacht voor persoonlijke groei, gezonde en bewuste keuzes maken op het gebied van voeding. Deze trainingen werden aangeboden door collega's van de gemeente, Ecsplora en dezelfde contactpersonen vanuit KBL en het Jongerenpunt.

7 Resultaten en ervaringen

Algemeen overzicht

In de wervingsfase zijn ongeveer 9.500 jongeren in Sittard-Geleen benaderd met informatie over de pilot Start Schuldvrij, hoofdzakelijk via bulkmailing. In onderstaand overzicht wordt weergegeven tot welke ondersteuning dit heeft geleid.

Toelichting bij overzicht:

I Schuldenstabilisatie

Het creëren van financiële rust en overzicht. Er wordt gewerkt aan het op orde brengen van inkomsten en uitgaven, het voorkomen van nieuwe schulden en het voorbereiden van eventuele schuldregelingen. Voor een deel van deze jongeren leidde dit tot een schuldregeling. Dit is niet voor iedere jongere noodzakelijk gebleken.

II Inkomensbeheer

Er is sprake van budgetbeheer (80%), waarbij de Kredietbank het inkomen beheert en betalingen uitvoert in overleg met de jongere. Daarnaast is er sprake van bewind (20%), waarbij de financiële verantwoordelijkheid tijdelijk wordt overgenomen door een bewindvoerder.

IV Sociaal krediet

Krediet ter aflossing van problematische schulden of ter financiële herstart.

Resultaten	
Omschrijving	Aantal
Aantal geïnformeerde jongeren met informatie over hulp bij geldzorgen	9.500
Aantal jongeren met financiële stabiliteit en rust (=schuldenstabilisatie)	28
Aantal jongeren met schone lei door schuldregeling	8
Aantal jongeren die ondersteund worden bij het structureren van hun inkomsten en uitgaven	15
Aantal deelnemers pilot Start Schuldvrij	12
Aantal succesvol beëindigde trajecten Start Schuldvrij	9
• Noot: Bij sommige jongeren is sprake van een samenloop van verschillende ondersteuningsvormen. • Noot: Niet alle jongeren die ondersteund werden, namen deel aan de pilot Start Schuldvrij. Zij zijn wel in beeld gekomen tijdens de wervingsfase.	

In de pilot was ruimte voor 20 deelnemers. Er hebben 12 jongeren daadwerkelijk deelgenomen aan een traject binnen de pilot Start Schuldvrij. De oorzaken van deze lage instroom zijn beschreven bij onderdeel e: aandachts- en knelpunten. Negen deelnemers hebben het doel van de pilot bereikt. Zij starten namelijk met een schone lei en hebben stappen gezet naar een toekomst met perspectief. Drie jongeren zijn vroegtijdig gestopt met het traject. Buiten de deelnemers aan de pilot, hebben een aantal jongeren de weg naar ondersteuning bij hun geldzorgen of hun financiële administratie gevonden. Deze jongeren zijn ook meegeteld bij de bovenstaande resultaatbeschrijving.

Jongeren die normaal gesproken niet in aanmerking komen voor reguliere schuldhulpverlening, bijvoorbeeld vanwege het ontbreken van afloscapaciteit, zijn nu wel schuldenvrij en kunnen starten met een schone lei.

Neveneffecten

Naast dat er jongeren zijn bereikt en begeleid bij het verkrijgen van (perspectief op) een financieel gezonde toekomst en stappen hebben kunnen zetten bij het oplossen van problemen binnen andere leefgebieden, zijn er ook positieve neveneffecten bereikt, zoals:

- jongeren die niet voldeden aan het Start Schuldvrij profiel, waren wel geregeld kandidaten voor reguliere dienstverlening vanuit KBL. Door de pilot zijn jongeren gebruik gaan maken van dienstverlening vanuit KBL, wat anders hoogstwaarschijnlijk niet was gebeurd;
- de samenwerking tussen KBL en Jongerenpunt is geïntensiveerd en verbeterd;
- dienstverlening vanuit Jongerenpunt en KBL is verder op de kaart gezet richting jongeren, instanties, scholen, netwerkpartners;
- er zijn betere contacten ontstaan met andere ketenpartners op het gebied van jongeren met geldzorgen (gezicht bij de naam). Zo is er ook beter zicht op elkaars werkzaamheden en is het makkelijker schakelen. Het Jongerenpunt en KBL worden nu vaker benaderd om casussen te bespreken met externen;
- gezamenlijke intake en training met vaste aanspreekpunten zorgen voor vertrouwen bij de deelnemers;
- een aantal deelnemers doen inmiddels mee aan een ander project, de KBL Escape Room, als ervaringsdeskundige. Dit heeft als doel om studenten bewust te maken over geldzorgen;
- jongeren die hebben deelgenomen hebben de begeleiding overall als positief ervaren;
- jongeren hebben deelgenomen aan trainingsavonden. Deze avonden triggerden hen om na te denken over hun eigen leerproces en persoonlijke groei;
- jongeren hebben onderling contact gelegd;
- jongeren gaven terug dat ze de persoonlijke benadering tijdens flyeren/werven konden waarderen, vormen die we ook in andere dienstverlening kunnen toepassen;
- de vooraf opgestelde doelen zijn veelal behaald bij de jongeren die de pilot tot het einde hebben gevolgd.

Hoe ervaren jongeren de aanpak?

Tijdens de looptijd van de pilot waren er meerdere tussentijdse evaluaties met de jongeren. In persoonlijke gesprekken zijn de vijf opgestelde doelen steeds geëvalueerd. Tijdens deze gesprekken was altijd ruimte om de jongeren te laten vertellen over hun ervaringen met de pilot. Met als doel tussentijds bijstellen waar nodig. Er zijn een aantal jongeren die de pilot succesvol hebben afgerond en/of tussentijds zijn verhuisd. We hebben deze jongeren gevraagd om hun ervaringen met ons te delen.

Tijdens opstartfase:

Jongeren reageerden positief op de deurbezoeken. Met name de flyer met daaronder een persoonlijke boodschap maakte dat jongeren zich aangesproken voelden en reageerden.

Feedback na deelname:

Deelnemer 1

“Het traject Start Schuldvrij heeft mij niet alleen geholpen om grip te krijgen op mijn financiën, maar vooral om innerlijke rust terug te vinden. Waar ik eerder dagelijks stress ervoer over geldzaken, ervaar ik nu overzicht, ademruimte en vertrouwen in mijn toekomst. Door praktische begeleiding én begrip voor mijn situatie kreeg ik het gevoel dat ik er niet alleen voor stond. Ik weet nu waar ik aan toe ben en kan weer plannen maken zonder angst of schaamte. Dankzij dit traject ga ik niet alleen financieel, maar ook emotioneel sterker door het leven. Doordat er tijdens dit traject meer ruimte is gecreëerd voor mijn behoeften en wat mogelijk is, voelde ik minder druk en heeft dit traject voor mij daarmee het verschil kunnen maken.”

Deelnemer 2

“Ik vond het heel leerzaam en vooral bij de eerste 3 bijeenkomsten van de training financiële zelfredzaamheid, was het heel leuk uitgelegd met spellen en filmpjes. Verder was het voor mij alleen iets te lang waarbij ik op het laatste mijn focus niet meer had. Voor de rest heb ik alles goed ervaren daar.” *(Feedback n.a.v. aangeboden trainingen)*

Deelnemer 3

“Ik ben heel dankbaar dat ik heb mogen deelnemen aan dit traject. Normaliter heb ik wat meer tips bij het geven van feedback, gezien dat meer waardevol kan zijn dan tops, maar in dit geval was dat lastig.

Ik was heel blij met het maatwerk dat werd geboden. Groepstrajecten of cursussen waren voor mij niet haalbaar in combinatie met mijn werk, en er werd direct meegedacht over een alternatieve, passende aanpak. Achteraf denk ik wel eerlijk gezegd dat ook indien mijn rooster dit zou toelaten, ik niet heel enthousiast zou zijn over de cursussen. Dit gezien ik me meen te herinneren dat de invulling van een aantal dagen voor mij in ieder geval niet heel nuttig leken, maar ik zou me wel laten verrassen.

Ook het persoonlijke contact vond ik ontzettend waardevol. Als iemand die het lastig vindt om zelf een hulpvraag te stellen of om spontaan “in te checken”, betekenden de appjes vanuit het Jongerenloket veel voor me. Ze hielpen me om bewust stil te staan bij hoe het met me ging, zonder dat ik daar zelf om hoefde te vragen. Dat gaf me ook wel het gevoel dat ik er niet alleen voor stond.

Ik heb eerder al aangegeven dat ik dit zo’n goede pilot vind, dat het jammer is dat het niet breder zichtbaar is. Hoewel ik begreep dat het wél breed is uitgezet, hoop ik echt dat ook jongeren die niet bij de Kredietbank lopen, maar die wél worstelen met schulden bereikt worden. Juist de jongeren die nét boven het water blijven, maar niet altijd zichtbaar zijn of het nieuws volgen (zoals Sittard-Geleen Nieuws waar ik de aanmelding vond), kunnen hier enorm bij geholpen zijn.

Wat me ook echt is bijgebleven: nadat ik me aangemeld had als geïnteresseerde van het project en daarna stil bleef, kwamen Kenny en Marlou toch bij me langs. Dat was misschien een beetje confronterend, maar juist daardoor heb ik uiteindelijk wél meegedaan en daar ben ik hen ontzettend dankbaar voor.

Tot slot: ik weet niet precies hoe het zit met terugkoppeling en evaluatie, maar ik heb het als heel prettig ervaren dat er open werd gezegd dat er gekeken kan worden om het contact met de budgetcoach te behouden. Dat geeft snel het gevoel dat je niet gelijk wordt losgelaten op het einde.

Ik heb het tijdens het traject al vaker aangegeven, maar nu het einde in zicht is kan het met volle borst. Dit laagdrempelige project heeft mijn leven enorm veranderd. Mijn schulden nam ik niet heel serieus, gezien ik genoeg verdiende om het telkens voor te zijn als het hele erge consequenties zou hebben, maar achteraf heb ik gevoeld wat voor een grote fysieke last het daadwerkelijk was. Ik heb in het afgelopen jaar zo veel meer bereikt. Nu mis ik geen tentamens meer gezien ik het schoolgeld terug moest boeken voor een deurwaarder, een tweede creditcard aan moest vragen gezien ik geld nodig

had voordat er beslag werd gelegd. Het heeft me echt bewustzijn gebracht. Nu heb ik ook zelf gevoeld hoe het is om het safe te spelen en wat achter de hand te hebben. En het daadwerkelijk kunnen sparen voor iets, zonder dat je je enorm beperkt voelt. Ik ben super blij dat ik hieraan heb mogen meedoen!”

Deelnemer 4

“J. heeft in de afgelopen twee jaar een woontraject doorlopen bij KI-ik. Aan het begin van het traject kreeg J. moeilijk grip op haar leven. Ze had moeite met het afsluiten van verkeerde sociale contacten. Ze spendeerde het grootste gedeelte van haar tijd door haar oude omgeving op te zoeken (gebruikersomgeving). Op dagelijkse basis ontving cliënt boetes van zwart reizen/ verstoren van openbare orde.

Dit maakte dat ze vóór haar 18de verjaardag een schuld had opgebouwd van minstens €8000.-. Het lukte haar niet om zich te conformeren binnen de kaders van een vrije woonsetting. Werk was te hoog gegrepen en school lag niet binnen haar interesseveld.

Uiteindelijk heeft J. mooie stappen kunnen zetten. Ze heeft op verschillende manieren geprobeerd om te participeren. Dit was geen gemakkelijke route, maar wel een route die ze aan heeft durven gaan. Het aantal boetes is fiks verminderd en ze heeft van een groot gedeelte van haar foute netwerk afscheid kunnen nemen.

Ze heeft het Start Schuldvrij traject kunnen doorlopen, wat maakt dat ze met een schone lei en schuldenvrij kan starten aan een nieuw traject.

J. is niet de standaard 19-jarige, die uit de problemen zal blijven en een rustig leven met een 9 tot 5 baan zal zoeken. Toch heeft zij in haar tijd bij KI-ik laten zien dat zij zich ergens voor in kan zetten en op haar eigen manier kan participeren.” – *Begeleider KI-ik*

Hoe ervaren professionals de pilot?

De pilot had een lastige opstartfase, wat veel tijd, energie en geduld vroeg. Dat was soms best pittig, maar het heeft me geleerd om door te zetten en flexibel te blijven, ook als dingen niet meteen lopen zoals gehoopt.

Uiteindelijk zijn er mooie resultaten behaald – niet alleen zichtbaar in cijfers, maar vooral ook in persoonlijke groei en behaalde doelen van de jongeren. De doelen van de jongeren hadden allemaal betrekking op de volgende leefgebieden:

- Financiën op orde brengen, financiële zelfredzaamheid vergroten;
- Structuur aanbrengen in het dagelijks leven. Goed dag- en nachtritme, afspraken nakomen;
- Mentale stabiliteit versterken. Denk hierbij aan de eerste stap richting de huisarts te zetten en zo een doorverwijzing krijgen naar passende (geestelijke) zorg;
- Gezondere leefstijl door bijvoorbeeld te gaan sporten en focus op gezondere voeding. Ook het stoppen met middelengebruik;
- School/opleiding voortzetten en afronden of een nieuwe opleiding gaan volgen; Passende stageplekken vinden;
- Een eigen woning vinden;
- Rijbewijs halen;
- Werk vinden en/of behouden, eigen bedrijf beginnen.

Door onze krachten als professionals juist te bundelen, hebben wij elkaar versterkt en een heel mooie pilot voor de jongeren kunnen leveren. Daar ben ik trots op en ik neem deze ervaring zeker mee in toekomstige projecten. – *Kenny, Casemanager Schuldhelpverlening Kredietbank*

Het was een ontdekkingsreis met een lange adem, waarbij met name tijdens de opstartperiode de nodige strubbelingen kwamen kijken. Maar wat ben ik trots op wat we samen met de deelnemers hebben neergezet! De feedback van de deelnemers is dan ook een heel mooi compliment en laat zien dat het alle inspanningen waard zijn geweest. Voor onszelf was het een mooie kans om te netwerken met verschillende ketenpartners en om de onderlinge samenwerking tussen JP en KBL nog meer te verstevigen. Hier hebben we blijvend profijt van gedurende de verdere begeleiding van jongeren – *Marlou, Schuldencoach gemeente Sittard-Geleen*

Aandachts- en knelpunten

Naast de successen zijn er ook een aantal aandachtspunten en knelpunten naar voren gekomen bij het doorlopen van de pilot, namelijk:

- contacten met scholen verliepen op het vlak van geldzorgen en deze pilot soms moeizaam, waardoor het lastig bleek om via dit kanaal toegang te krijgen tot jongeren;
- jongeren hebben vaak aan de voorkant een twijfelachtig vertrouwen richting gemeente. Dit maakt hen huiverig voor deelname;
- opbouwen van contact met jongeren heeft tijd nodig om te groeien. Daarnaast is het belangrijk om ruimte te hebben om contacten te blijven aanhalen wanneer jongere buiten beeld dreigt te verdwijnen;
- ondanks het geschetste positieve perspectief en ondanks de omvang en ernst van de schuldenproblematiek, zijn slechts weinig jongeren te porren om deel te nemen aan de pilot Start Schuldvrij. Er is een veelvoud aan acties ondernomen om met jongeren in contact te komen en hen te motiveren om deel te nemen aan de pilot;
- jongeren (studenten) voelen de urgentie van het probleem vaak (nog) niet. Dit komt mogelijk mede voort uit de werkwijze van jongeren om hun schulden af te betalen met hun studiefinanciering. Hierdoor lijkt het alsof er geen schulden zijn, maar wordt de studieschuld steeds groter. Dit zorgt er voor dat een aanzienlijk deel van de studerende jongeren niet in beeld is gekomen;
- we hebben ervaren dat jongeren vaak anders naar schulden kijken. Zo lijken ze meer in het moment te leven en niet te ver vooruit te kijken, wat maakt dat impulsaankopen makkelijker worden gedaan of bijvoorbeeld de dagelijkse uitgaven voor lunch in de kantine;
- jongeren spreken uit dat ze liever eigen regie willen behouden, mogelijk vanuit schaamte of gebrek aan urgentiebesef;
- de jongeren met wie een intakegesprek heeft plaatsgevonden hebben vaak gebrek aan een steunnetwerk. Hierdoor zijn ze sneller geneigd om af te haken. Positieve support vanuit het vertrouwde eigen netwerk is een belangrijke factor bij het volharden in een traject;
- studenten lijken erg gevoelig voor groepsdruk. Zo werd er soms wat lacherig over gedaan of werden schulden gebagatelliseerd. Dit werpt een drempel op om zelf wel hulp te vragen;
- de aanpak Start Schuldvrij was nieuw. Dat vroeg om toelichting bij de ketenpartners (denk aan scholen, voorliggend veld). Het moest zich rondspreken onder de jongeren

en jongeren waren niet altijd bereid om hulp te accepteren op het moment dat het werd aangeboden. Dit ondanks herhaalde contactpogingen. Het heeft tijd nodig om met de jongeren een vertrouwensband op te bouwen;

- trainingsavonden: er waren een aantal jongeren die niet kwamen opdagen bij deze avonden. Het was dan moeilijk om deze jongeren toch te motiveren tot deelname (al hebben we wel een alternatief aan sommigen kunnen bieden).

8 Financiële verantwoording

In het beleidsplan Armoede en Schulden 2022-2026 zijn een aantal pilots voorgesteld waaronder Start Schuldvrij. Voor deze pilot is €200.000 beschikbaar gesteld. De pilot was gebaseerd op 20 deelnemers en de bijbehorende begroting zag er als volgt uit:

Begroting pilot Start Schuldvrij			
Soort kosten	Toelichting	Kosten per traject (2 jaar)	Kosten totaal
Sociale lening	Gemiddelde schuldregeling bedraagt €1.800. Daarnaast stelt de gemeente een incentive ter beschikking aan de schuldeisers à €750. De afloscapaciteit van de jongere bedraagt over 2 jaar gemiddeld 700 euro. De gemeente scheldt de restschuld (1.100 euro) kwijt.	€1.800	€36.000
Begeleidingsuren Schuldencoach Jongerenpunt	Deze begeleidingsuren bestaan uit: • Vraagverhelderingsgesprek • Budgetadviesgesprek • Opstellen/ondertekenen perspectiefplan • Motiverende gesprekken ter behaling mijlpalen gedurende 2 jaar • Vaststellen behalen mijlpalen; • Eventueel bijstellen perspectieftraject; • Afronden perspectieftraject; • Eventueel in gang zetten nazorg.	€7500	€150.000
Begeleidingsuren schuldhulpverlener	Deze begeleidingsuren bestaan uit: • Budgetadviesgesprek;	Reguliere dienstverlening KBL	€0

	• Stabiliseren van de schulden en schuldregeling treffen; • Invorderen aflossingsbedragen; • Eventueel vorderen aflossing jaar 3; • Ondertekenen schuldregeling; • Zijdelingse ondersteuning bij het behalen van de mijlpalen; • Afronden perspectieftraject.		
Kosten coördinatie/ evaluatie/ promotie	• Inzet beleidsmedewerker • Inzet kwaliteitsmedewerker • promotiemateriaal		€14.000
TOTALE KOSTEN			€200.000

De daadwerkelijke benutting van de middelen valt lager uit, namelijk:

Realisatie pilot Start Schuldvrij			
Soort Kosten	Begroot	Realisatie	Toelichting
Sociaal krediet	€36.000	€9.000	8 deelnemers hadden onvoldoende afloscapaciteit om het saneringskrediet af te lossen. Deze kredieten zijn door gemeente Sittard-Geleen afgelost. Het is niet nodig geweest om schuldeisers een extra bedrag aan te bieden om overstag te gaan.
Begeleidingsuren Schuldencoach Jongerenpunt	€150.000	€108.000	Er zijn minder dan 20 deelnemers geweest, dus de benodigde begeleidingsuren waren ook navenant.
Kosten coördinatie/ evaluatie/ promotie	€14.000	€14.000	Ongeacht het aantal deelnemers blijven deze werkzaamheden hetzelfde.
TOTALE KOSTEN	€200.000	€131.000	

9 Conclusie en aanbevelingen

Conclusie

De pilot Start Schuldvrij heeft belangrijke stappen gezet in het ondersteunen van jongeren met schulden in de gemeente Sittard-Geleen. Het doel van de kleinschalige pilot – jongeren perspectief bieden op een schuldenvrije toekomst – is grotendeels behaald. De jongeren die actief deelnamen hebben niet alleen hun schulden kunnen saneren, maar ook stappen gezet op andere belangrijke leefgebieden zoals werk, opleiding, en gezondheid. Door intensieve coaching en een maatwerkschuldregeling hebben 9 van de 12 deelnemers hun schulden kunnen aflossen en hun situatie gestabiliseerd. Dit biedt hen een solide basis om verder te bouwen aan hun toekomst.

Naast de directe resultaten, heeft de pilot ook verschillende positieve neveneffecten gehad, zoals een intensievere samenwerking tussen betrokken partijen (Jongerenpunt, Kredietbank Limburg) en een groter bereik van jongeren die anders geen toegang hadden tot schuldhulpverlening. De trainingen in financiële redzaamheid en persoonlijke ontwikkeling hebben jongeren geholpen om niet alleen hun schulden af te lossen, maar ook vaardigheden te ontwikkelen die hen in staat stellen om zelfstandig met hun financiën om te gaan en verantwoorde keuzes te maken.

Hoewel het programma over het algemeen succesvol is, waren er ook knelpunten, zoals de lagere dan verwachte instroom van deelnemers en de vroegtijdige stopzetting van het traject door enkele jongeren. De pilot heeft echter wel duidelijk gemaakt dat er een groot potentieel is om jongeren met financiële problemen duurzaam te ondersteunen, zolang er een combinatie is van maatwerkbegeleiding, schuldhulpverlening en bewustwording van financiële verantwoordelijkheid.

Kortom is de pilot Start Schuldvrij een waardevolle interventie gebleken die jongeren niet alleen uit de schulden helpt, maar ook hun kans op een stabiele en succesvolle toekomst vergroot. Verdere inzet op de succesfactoren en de werkzame bestanddelen van de aanpak kunnen bijdragen aan het bereiken van een grotere groep jongeren die anders in de schuldenproblematiek zouden blijven. Continuering in een aangepaste vorm wordt dus geadviseerd.

Aanbevelingen

De volgende onderdelen van de pilot worden gezien als werkzame bestanddelen:

- **Samenwerking:** effectieve samenwerking tussen het Jongerenpunt en Kredietbank Limburg, wat de hulpverlening versnelt en verbetert. Vooral het vormgeven van een gezamenlijke intake door een medewerker Jongerenpunt en een medewerker KBL is waardevol gebleken. Ook het gezamenlijk afleggen van huisbezoeken bij dreigende uitval was zinvol. Om het vertrouwen van de jongere te winnen en behouden is regelmatig contact en inhoudelijke uitwisseling tussen de betrokken medewerkers belangrijk. Dat geldt ook voor het bieden van een vast aanspreekpunt.
- **Schuldregeling:** de mogelijkheid om schuldregelingen op maat te treffen, zelfs zonder afloscapaciteit, waardoor jongeren effectief schuldenvrij kunnen worden is van doorslaggevend belang gebleken. Zonder deze maatwerkoplossing zou een groot deel van de deelnemers aan de pilot niet schuldenvrij zijn geworden. Mogelijk voorziet het 0-aanbod in dit vraagstuk. We hebben echter ook de ervaring dat niet iedere schuldeiser hiermee instemt.
- **Maatwerkbegeleiding:** persoonlijke, intensieve begeleiding door jongerenconsulenten, afgestemd op de individuele situatie van jongeren. Deze begeleiding richt zich op alle leefgebieden waar de jongere problemen ondervindt.
- **Training in financiële redzaamheid:** het aanbieden van trainingen om jongeren financieel zelfstandig te maken en hen te helpen gezonde keuzes te maken.
- **Betrokkenheid van externe partners:** samenwerking met andere instanties voor bredere ondersteuning, zoals psychische zorg en maatschappelijk werk.
- **Positieve deelnemerservaring:** jongeren waardeerden de persoonlijke benadering en ervaren de begeleiding als nuttig voor hun toekomstperspectief.

Daarnaast is het advies om de volgende zaken nog toe te voegen aan de werkwijze:

- **Oplospotje:** soms is er een kleine financiële impuls nodig om alledaagse probleempjes op te lossen die de voortgang van het hulptraject stagneren. Bijvoorbeeld het ontbreken van een geldige identiteitskaart en geen toereikend saldo om noodzakelijke boodschappen te kunnen doen of om OV te betalen. Het zou fijn zijn als er geld klaarstaat om, indien nodig, een urgente financiële situatie snel te kunnen oplossen. Dit ontzorgt de deelnemer direct. Een jongere kan zich immers dan pas echt gaan richten op het ontwikkelen op de andere leefgebieden, waar we hebben gezien dat dit proces bij financiële zorgen vaak stagneert;
- **Doorbraakmethode:** gebruikmaken van de Doorbraakmethode in casussen waar dat nodig is.

Aanbevolen wordt om de aanpak Start Schuldvrij structureel in te bedden in de dienstverlening, met inachtneming van de bovenstaande aanbevelingen.

10 Hoe nu verder?

In 2024 heeft het kabinet het plan “Basisdienstverlening schuldhulpverlening” ondertekend. Dit plan moet leiden tot een toegankelijk hulpaanbod dat in iedere gemeente uit minimaal dezelfde elementen bestaat. Eén van die elementen is een schuldhulpaanbod dat is toegespitst op specifieke doelgroepen, waaronder jongeren. Naar aanleiding hiervan heeft de VNG de handreiking “Jongeren uit de financiële zorgen” uitgebracht. De door hen geadviseerde werkzame elementen komen grotendeels overeen met de ervaringen die we hebben opgedaan met de pilot Start Schuldvrij, namelijk:

- belang van een goede klik, persoonlijk contact en inlevingsvermogen;
- belang van stress-sensitieve dienstverlening;
- duidelijkheid geven, positieve feedback/aandacht, behoud van zelfregie;
- geven van toekomstperspectief centraal stellen.

Zodoende wordt voorgesteld om de aanpak Start Schuldvrij in aangepaste vorm, op basis van de bovenstaande aanbevelingen te bestendigen. Alle jongeren tussen 16 en 27 jaar met schuldenproblematiek kunnen hiervan gebruik maken. De begeleiding van de jongeren vindt voor het overgrote deel plaats binnen de reguliere dienstverlening van het Jongerenpunt. De jongerenconsulent is de spil in het netwerk dat nodig is om jongeren naar een financieel gezond toekomstperspectief te helpen.

Naast de gemeentelijke taak om een schuldenaanpak te ontwikkelen voor jongeren, hebben we te maken met de komst van de wet “Van school naar duurzaam werk”. Deze wet zorgt ervoor dat scholen, Doorstroompunten (voorheen: Regionaal Meld- en Coördinatiepunten) en gemeenten (verantwoordelijk voor de uitvoering van de Participatiewet) meer ondersteuningstaken krijgen op het gebied van o.a. loopbaanbegeleiding, voorkomen van (school)uitval en de overstap naar werk. Het doel van deze wet is om kansengelijkheid onder jongeren te vergroten. Financiële educatie en het oplossen van schuldenproblematiek is daar onlosmakelijk mee verbonden. Specifiek krijgt het Doorstroompunt de wettelijke taak om jongeren actief outreachend te benaderen en te ondersteunen op het gebied van opleiding, werk, leren en werken, het behoud van werk, en de overstappen daartussen. Daarmee wordt de doelgroep van het Doorstroompunt aanzienlijk groter: voortaan vallen ook alle jongeren zonder startkwalificatie tussen 23 en 27 jaar én alle NEET-jongeren (niet werkzaam, niet op school, geen opleiding) binnen de Westelijke Mijnstreek tot 27 jaar onder deze brede aanpak, waar nu de leeftijd tot 23 jaar is. Door deze proactieve werkwijze, die zich ook in grote mate richt op de doelgroep bij het VISTA college, verwachten we een toename van het aantal jongeren met hulpvragen op het gebied van geldzorgen en schulden, en zodoende ook potentiële deelnemers voor Start Schuldvrij aan te spreken.

De impact van deze nieuwe wet is nu moeilijk te voorspellen. 2026 is bovendien een opstartjaar voor de Doorstroompunten t.a.v. de nieuwe doelgroep en wettelijke taken, waardoor de cijfers in dat jaar nog geen volledig beeld geven van de structurele en

daadwerkelijke impact. Daarom maken we voor 2026 en 2027 een voorzichtige inschatting van het aantal jongeren dat deelneemt aan de aanpak Start Schuldvrij. Uiterlijk in oktober 2027 evalueren we de daadwerkelijke instroom en het gebruik van de aanpak, zodat we waar nodig de inzet en begroting kunnen bijstellen.

Financiële uitwerking (structureel)

De jaarlijkse begroting voor de structurele inbedding van de jongerenaanpak Start Schuldvrij ziet er als volgt uit:

Begroting Start Schuldvrij per jaar		
Soort Kosten	Toelichting	Bedrag
Schuldregeling op maat	De mogelijkheid om schuldregelingen op maat te treffen, zelfs zonder afloscapaciteit, waardoor jongeren effectief schuldenvrij kunnen worden is van doorslaggevend belang gebleken. Zonder deze maatwerkoplossing zou een groot deel van de deelnemers aan de pilot niet schuldenvrij zijn geworden. Mogelijk voorziet het 0-aanbod in dit vraagstuk. We hebben echter ook de ervaring dat niet iedere schuldeiser hiermee instemt. Met dit budget kunnen 10 deelnemers geholpen worden. Gezien de ervaringen in de pilot lijkt dit een realistisch aantal.	€11.000
Begeleiding Jongerenpunt	Deze begeleiding omhelst uitsluitend de begeleiding die samenhangt met geldzorgen. Dit betreft de gezamenlijke intake in het kader van Start Schuldvrij en de eventuele gezamenlijke huisbezoeken bij dreigende uitval. De begeleiding bij het oplossen van problemen in andere leefgebieden is voorzien in de reguliere dienstverlening van het Jongerenpunt. Er wordt uitgegaan van 0,2 fte.	€19.000

Begeleiding door medewerker KBL	De begeleiding en coaching bij de schuldregeling, inkomensbeheer of budgetcoaching vallen onder de reguliere dienstverlening van KBL.	n.v.t.
Oplospotje	Dit potje is bedoeld om kleine obstakels snel weg te nemen zodat de focus op het oplossen van de schuld niet stagneert. Bv. verlengen ID-bewijs, vergoeden reiskosten of boodschappen.	€2.000
TOTAAL		€32.000

Bijlage

Ondernomen wervingsacties

Flyeren

Sociaal Plein (alle locaties Sittard-Geleen)

huisartsen

Basic Fit

Het Goed

Vista

Fontys lerarenopleiding

Voedselbank

Casa Mama Lisi

Breakfast Club

Ecsplora

Werkhal

Levanto

SAHZL

KI-ik

Screenen lijsten:

Screenen CAK-lijst (achterstand zorgpremie)

Screenen lijst met huurachterstanden

Deurbezoeken:

Jongeren met schulden bij zorgverzekering of huurachterstand outreachend benaderd a.d.h.v. lijsten (2x nieuwe lijsten gedraaid).

Massamailing/flyer per post

Crisislijst jongeren

Social Media:

Facebook

LinkedIn (2x)

Stadskrant

Nieuwsflits

JONGK (2x)

Intranet (3x)

Voorlichtingen intern:

Team Uitkeringen Vidar
Team WMO
Team Jeugd
Team Ontwikkeling Vidar
Stadsdeelmanagers

Voorlichtingen extern:

MBO-knooppunt
Gilde
Yuverta
Zuyd Hogeschool
Lyvia
Jongerenwerkers PIW
Humanitas
MEE
Vista CIOS
JONGK
Kamers met Kansen
Vista studenten verschillende afdelingen
PSW
Aansluiten Escape room sessie

E-mailcontacten MBO-scholen:

Diverse contactpersonen binnen Vista Sittard, Heerlen en Maastricht
Yuverta
Gilde

Contacten middelbare scholen:

Flyers digitaal gedeeld en pilot toegelicht.
Groenewald
Graaf Huyn College
DaCapo
Trevianum

Symposium/Open dagen:

Deelname aan symposium Zuyd Hogeschool
Deelname aan open dagen: Vista open dag
Deelname Jobgarden Limbrichterveld
Deelname open dag Vista
Deelname Housing Winterfair

Sparren met andere gemeenten:

Gemeente Weert

Gemeente Eindhoven

Digitale voorlichting Stimulansz NIBUD

Nieuwsbrieven:

Nieuwflits intern bij Vista

Studentenpagina's intern bij Vista.